

ЦПА СБХ № 309/02.09.2015

РЕЦЕНЗИЯ

**на дисертационния труд на тема: „Система за селекция на 9-12-годишни момчета, практикуващи хандбал в Република Турция”,
представен от Четин Тириаки
с научен ръководител проф. Иван Йотов, доктор,
за придобиване на образователната и научна степен „Доктор” в
професионално направление 7.6. „Спорт” с научна специалност
„Теория и методика на физическото възпитание и спортната
тренировка (вкл. Методика на ЛФК)”**

Рецензираният научен труд е посветен на актуален проблем, свързан със спортния подбор на подрастващи хандбалисти. Той е насочен към представители на Република Турция, което определя и неговата специфичност, свързана с етническите характеристики на популацията.

Представената за рецензиране дисертация е в обем от 137 машинописни страници, онагледена със 7 фигури и 16 таблици. В общия обем са включени и 16 страници онагледителен материал, представящ различни модели на тренировъчни занимания. Библиографският списък е от 156 заглавия, от които 113 са на кирилица, а останалите – на латиница.

В насочващ увод, докторантът обосновава своята изследователска идея, след което научният материал следва стандартните раздели на този вид разработки, а именно:

- Постановка на проблема;
- Цел, задачи и организация на изследването;
- Методика на изследването;
- Анализ на резултатите;
- Изводи и препоръки.

Литературният обзор се отличава с много добра структура. В него последователно по системи се коментират морфофункционалните промени на подрастващите по време на растежа. Много добро впечатление прави,

че те са обсъждани в контекста на хандбалната игра като акцентът е в раздел 1.2. „Антропометрични предпоставки при селекцията на подрастващи хандбалисти”.

Същият подход е използван и при характеристиката на възрастовите промени на двигателните качества, което подчертава целенасочеността на библиографския преглед. Отбелязвам, че докторантът се е съобразил с препоръките направени при вътрешната защита и е обогатил литературния обзор. Той завършва с подходящо обобщение, което е основание за предложената работна хипотеза, свързана с целенасочена селекция на подрастващи хандбалисти.

Формулираната цел е конкретна и ясно очертава последващата изследователска програма. Произтичащите от нея 6 основни задачи представят насоките на експерименталната работа, които са допълнително прецизирани след предварителното обсъждане.

Контингентът на изследване е от 76 д., участващи в подготвителни групи по хандбал. Те са тествани чрез 7 антропометрични и 13 спортно-технически показатели. Подборът им е направен съобразно спецификата на хандбалната игра, т.е. такива, които са ергономична предпоставка за успешна реализация.

С цел оценяване въздействието на моделирани тренировъчни занимания е извършен педагогически експеримент с 2 групи по 15 момчета на 11 години, разпределени в експериментална и контролна групи. Първата тренира по разработената авторска методика в 45 занимания с продължителност 60 мин. 3 пъти седмично. Втората практикува хандбал, съобразно учебната програма по физическо възпитание в Република Турция. На всички са извършени двукратни (начални и крайни) изследвания.

Получените данни са обработени чрез подходящи математико-статистически методи – вариационен, корелационен и сравнителен

анализи. Приложен е и методът на сигмалните отклонения. Използваният статистически инструментариум гарантира достоверността на резултатите.

Обсъждането на получената информация е извършено съобразно изследователската програма т.е. на антропометричните признаци и спортно-техническите показатели. Вариационният анализ е приложен и на 4 допълнителни телесни характеристики – гр. обиколка в пауза, вдишване, издишване и на изчисления Индекс за телесното тегло (BMI). Като цяло се установява умерена вариативност на показателите. Данните са обсъдени в сравнителен план със сходна информация на румънски специалисти.

В същата последователност са анализирани спортно-техническите данни, характеризиращи двигателните умения на младите хандбалисти. Те също са с умерена вариативност като съществена е положителната информация, отнасяща се до комбинирания хандбален тест. Коректно са коментирани нееднородните данни при хвърляне на 800 г. хандбална топка.

Извършеният вътрегрупов и междугрупов корелационен анализ на избраните показатели дава възможност за задълбочаване на получената информация. Тя потвърждава значимостта на специфичните за хандбала структурни характеристики, които се явяват база за селекция на играчите.

Същата статистическа програма е приложена и при спортно-техническите тестове. Те показват различна степен на връзките между тях. Това позволява на докторанта да направи съответни обобщения, свързани с развитието на скоростно-силовите качества на подрастващите хандбалисти.

Оценявам много положително извършеният корелационен анализ между антропометричните и спортно-технически показатели. Той позволява комплексна оценка на играчите както при началния подбор, така и при последващата селекция. Резултатите дават възможност за конкретни подходи на трениорите в различните нива на педагогическия процес.

В раздел IV.6 се обсъжда проблема за контрола в тренировъчния процес. Въз основа на базов теоретичен материал, който е даден твърде подробно, Четин Тириаки представя своята програма за моделирани тренировъчни занимания. За нейното осъществяване е проведен педагогически експеримент при гореописаната организация. Учебният материал е разработен по методиката на И. Йотов и S. Markovič.

С голяма конкретност са представени отделните етапи на тренировката, включваща физическа подготовка, обучение в техника и тактика на спортуващите хандбал.

Практическата значимост на дисертацията се манифестира в представените модели на тренировъчните занимания. Те са насочени към овладяване на основните компоненти на хандбалната игра. Използването на различни форми на занимания и упражнения са диференцирани за подготвителната, основна и заключителна част на тренировката. Те са описани подробно, като в болшинството от тях е представена и целта на съответната задача, както и необходимите пособия за реализирането ѝ. Текстът е онагледен чрез съответни графични изображения, което улеснява възприемането им от страна на специалистите.

Извършеният сравнителен анализ на данните между опитната и контролна групи е направен в началото и края на експеримента. При първото изследване няма съществена разлика в почти всички спортно-технически показатели, предвид сходното им базово ниво.

Значителен прираст се установява в експерименталната група след приложената специализирана методика на обучение, включващо основни елементи на хандбална техника и тактика. Статистическият анализ доказва ефективността на приложения обучителен метод.

Последната част на дисертацията е посветена на разработена нормативна система за оценка на морфологичните и спортно-технически показатели на подрастващи хандбалисти. Въз основа на получените

експериментални резултати е използван сигмалния метод. Точковата оценка е прецизирана в 5 степени с фиксиран диапазон за всеки от изследваните признаци.

Изследователският проект завършва с 8 изводи. Те напълно отразяват поставените проучвателни задачи.

Оформените 3 препоръки имат конкретен характер и са насочени към оптимизиране на тренировъчния процес.

Научните приноси на дисертацията могат да бъдат систематизирани, както следва:

- За първи път в Република Турция е извършено подробно изследване на специфични морфологични и спортно-технически характеристики на подрастващи хандбалисти.

- Приложената обучителна програма, включваща игровия метод и елементи на хандбалната техника и тактика, усъвършенства подготовката и повишава нивото на скоростно-силовите и координационни способности на играчите.

- Разработената оценъчна таблица на информативни за играта показатели може да бъде използвана във всички етапи на подготовка в детско-юношеската възраст.

- Основните принципи на тренировъчния модел могат да бъдат включени в методиката на обучение и в други спортни игри.

Като всеки труд от подобен характер са допуснати известни технически слабости като напр. липса на сравнителен анализ на антропометричните признаци на опитната и контролна групи и др. Въпреки това, дължа да отбележа, че докторантът се е съобразил с препоръките направени на вътрешната защита и представя научен проект, чийто качества отговарят на изискванията за разработка от такъв характер.

Във връзка с дисертацията са публикувани 3 статии, които отразяват основни резултати от изследването.

Заклучение

Разработеният научен труд „Система за селекция на 9-12-годишни момчета, практикуващи хандбал в Република Турция”, отразява личния опит на спортен педагог, който чрез целенасочен научен подход допринася за усъвършенстване подготовката на начинаещи хандбални играчи.

Въз основа на положителната ми оценка за качествата на дисертационния проект препоръчвам на Уважаемото научно жури да удостои Четин Тириаки с образователната и научна степен „Доктор” в професионално направление 7.6. Спорт с научна специалност „Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка (вкл. Методика на лечебната физкултура”).

Проф. д-р М. Тотева, дмн

